

# І. ГЕОГРАФІЯ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПИТАННЯ

УДК 911.3:615.825

<https://doi.org/10.17721/2308-135X.2020.57.3-8>

*Белоусова Наталья Владимировна*,  
кандидат географічних наук, доцент  
*Скоростецька Ольга Олександрівна*

Національний авіаційний університет, Київ, Україна,  
e-mail: belousova-69@ukr.net  
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ,  
Україна, e-mail: lillamirinda@icloud.com

## СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ УКРАЇНИ В КОРОНАВІРУСНИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ ТА ПРАКТИЧНІ РІШЕННЯ

*Мета.* Розглянути проблематику життєдіяльності туристичного ринку в сучасних умовах коронавірусного періоду з акцентом на адаптацію механізму туристичного обслуговування, перебудову людської свідомості та на пошуки шляхів оптимізаційної реалізації нових підходів у практичній роботі туристичних агенцій і вищих навчальних закладів, які готують фахівців туристичної індустрії.

*Методика.* Використані аналітичний, статистичний, порівняльно-географічний методи.

*Апробація.* Основні концептуальні питання щодо проблематики існування туристичної сфери України в період коронавірусу, були озвучені на дистанційній Всеукраїнській науково-практичній конференції «Український туризм в умовах корона та пост коронавірусного періоду: антикризові сценарії, міжнародний досвід, кращі практики», яка була організована за сприянням кафедри географії України та кафедри країнознавства та туризму Київського національного університету імені Тараса Шевченка, до роботи якої були запрошені фахівці-практики туристичної галузі, представники держустанов, дотичних до туризму, викладачі вищів міста Києва та України.

*Наукова новизна.* В рамках сучасної життєдіяльності людства, відкорегованого останнім спалахом пандемії всесвітнього масштабу COVID-19, виникла низка проблем економічного, політичного, соціального, господарського, освітнього та загального людського характеру, вирішення яких потребує суттєвого переосмислення існуючої ситуації у суспільстві та наданні пропозицій щодо нового формату подальшого життя людства та, зокрема, в Україні. Враховуючи особливості розвитку туризму в кожній окремо взятій країні, першочерговими плановими діями повинна стати розробка та впровадження «Дорожньої карти туристичного розвитку в Україні», в якій будуть прописані основні положення щодо практичної реалізації програми в період коронавірусу та етапу виходу з пост коронавірусного періоду. В статті аналізується міжнародний досвід реалізації таких програм, оцінюється фактичний матеріал, який стосується запровадження «Дорожньої карти» в умовах роботи українського туристичного ринку.

*Практична значимість.* В статті піднімаються непрості питання, що стосуються реалій сучасного життя людей в рамках діяльності туристичної сфери України, з її проблемами, викликами та практичними рішеннями. Матеріали публікації можуть бути використані під час навчального процесу у вищих навчальних закладах, що здійснюють підготовку фахівців для української туристичної індустрії, практичній діяльності туристичних операторів і агенцій, в процесі роботи департаментів та фахових установ, які дотичні до туристичної системи надання послуг або до процесів вивчення питань впровадження інноваційних технологій у туристичну сферу України.

*Ключові слова:* короно вірус, виклики та реалії сучасного життя, пандемія, дорожня карта, туристичний ринок України, міжнародний досвід, перспективні рішення.

УДК 911.3:615.825

<https://doi.org/10.17721/2308-135X.2020.57.3-8>

*Белоусова Наталья Владимировна*,  
кандидат географических наук, доцент  
*Скоростецкая Ольга Александровна*

Национальный авиационный университет, Киев, Украина,  
e-mail: belousova-69@ukr.net  
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев,  
Украина, e-mail: lillamirinda@icloud.com

## СОВРЕМЕННЫЕ РЕАЛИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТУРИСТИЧЕСКОГО РЫНКА УКРАИНЫ В КОРОНАВІРУСНИЙ ПЕРИОД: ВЫЗОВЫ И ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ

*Цель.* Рассмотреть проблематику жизнедеятельности туристического рынка в современных условиях коронавирусного периода с акцентом на адаптацию механизма туристического обслуживания, перестройку сознания и на поиски путей оптимизационной реализации новых подходов в практической работе туристических агентств и высших учебных заведений, которые готовят специалистов туристической индустрии.

*Методика.* Использованы аналитический, статистический и сравнительно-географический методы.

*Апробація.* Основные концептуальные вопросы по проблематике существования туристической сферы Украины в период коронавируса, были озвучены на дистанционной научно-практической конференции «Украинский туризм в условиях корона и пост коронавирусного периода: антикризисные сценарии, международный опыт, лучшие практики», которая была организована при содействии кафедры географии

Украины и кафедры страноведения и туризма Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, в работе которой приняли участие специалисты-практики туристической отрасли, представители госучреждений, касающихся туризма, преподаватели вузов города Киева и Украины.

*Научная новизна.* В рамках современной жизнедеятельности человечества, откорректированы последней вспышкой пандемии всемирного масштаба COVID-19, возник ряд проблем экономического, политического, социального, хозяйственного, образовательного и общего человеческого характера, решение которых требует существенного переосмысления существующей ситуации в обществе и предоставление предложений относительно нового формата дальнейшей жизни человечества и, в частности, в Украине. Учитывая особенности развития туризма в каждой отдельно взятой стране, первоочередными плановыми действиями должна стать разработка и внедрение «Дорожной карты туристического развития в Украине», в которой будут прописаны основные положения по практической реализации программы в период коронавируса и этапа выхода из пост коронавирусного периода. В статье анализируется международный опыт реализации таких программ, оценивается фактический материал, касающийся введения «Дорожной карты» в условиях работы украинского туристического рынка.

*Практическая значимость.* В статье поднимаются непростые вопросы, касающиеся реалий современной жизни людей, в рамках деятельности туристической сферы Украины, с ее проблемами, вызовами и практическими решениями. Материалы публикации могут быть использованы в учебном процессе в высших учебных заведениях, осуществляющих подготовку специалистов для украинской туристической индустрии, практической деятельности туристических операторов и агентств, в процессе работы департаментов и профессиональных учреждений, касаются туристической системы предоставления услуг или процессов изучения вопросов производства инновационных технологий в туристическую сферу Украины.

*Ключевые слова:* корона вирус, вызовы и реалии современной жизни, пандемия, дорожная карта, туристический рынок Украины, международный опыт, перспективные решения

UDC 378.1:615. 825

<https://doi.org/10.17721/2308-135X.2020.57.3-8>

*Bielousova Natalya Vladimirovna,*  
Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor  
*Skorostetska Olha Alexandrovna*

National aviation University, Kyiv, Ukraine, e-mail: belousova-69@ukr.net

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv  
Ukraine, e-mail: lilamirinda@icloud.com

## **MODERN REALITIES OF THE TOURISM MARKET OF UKRAINE DURING THE CORONAVIRUS PERIOD: CHALLENGES AND PRACTICAL SOLUTIONS**

*Purpose.* To consider the problems of the tourism market in modern conditions, the crown of the viral period, with an emphasis on adapting the mechanism of tourist services, restructuring consciousness and looking for ways to optimize the implementation of new approaches in the practical work of travel agencies and higher educational institutions that train specialists in the tourism industry.

*Methodology.* Analytical, statistical, comparative-geographical and synthetic methods were used.

*Results.* The main conceptual issues on the problems of the existence of the tourist sphere of Ukraine during the corona of the virus were voiced at the remote scientific and practical conference "Ukrainian tourism in the conditions of the corona and post corona of the viral period: anti-crisis scenarios, international experience, best practices", which was organized with the assistance of the department Geography of Ukraine and the Department of Regional Studies and Tourism of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, to which experts-practitioners of the tourism industry, representatives of state institutions related to tourism, teachers of universities in the city of Kiev and Ukraine were invited.

*Scientific novelty.* As part of the modern life of mankind, corrected by the latest outbreak of the global pandemic COVID-19, a number of problems of economic, political, social, economic, educational and general human nature have arisen, the solution of which requires a significant rethinking of the existing situation in society and the provision of proposals for a new format for future life humanity and, in particular, in Ukraine. Taking into account the peculiarities of tourism development in each individual country, the priority planned actions should be the development and implementation of the "Roadmap for Tourism Development in Ukraine", which will spell out the main provisions for the practical implementation of the program during the corona virus and the stage of exit from the post-coronavirus period. The article analyzes the international experience in the implementation of such programs, evaluates the factual material concerning the introduction of the "Road Map" in the conditions of the Ukrainian tourist market.

*Practical significance.* The article raises difficult issues related to the realities of modern life of people within the framework of the tourism sector of Ukraine, with its problems, challenges and practical solutions. The publication materials can be used in the educational process in higher educational institutions that train specialists for the Ukrainian tourism industry, the practical activities of travel operators and agencies, in the process of work of departments and professional institutions, relate to the tourism system of providing services or the processes of studying the production of innovative technologies in tourism sphere of Ukraine.

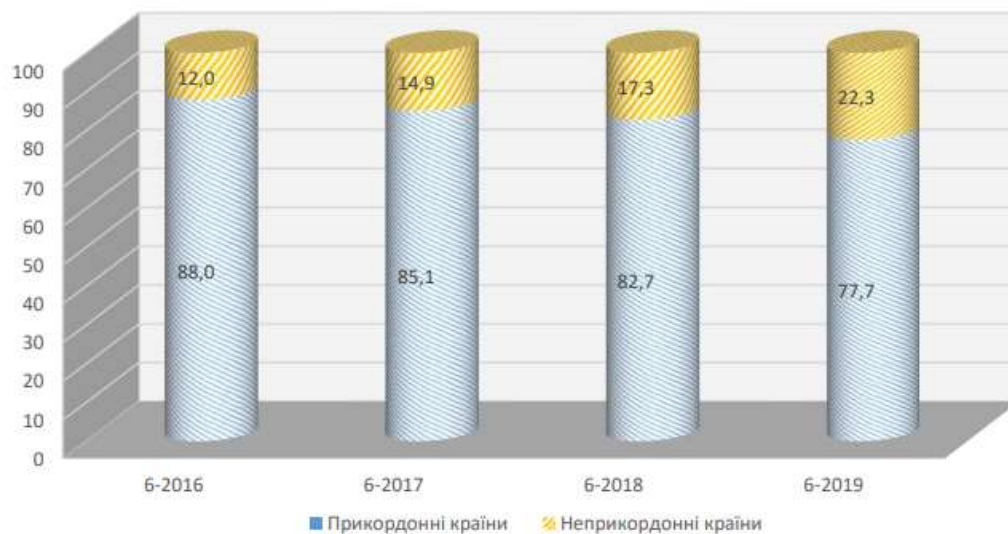
*Keywords:* corona virus, challenges and realities of modern life, pandemic, roadmap, Ukrainian tourism market, international experience, promising solutions

*Постановка проблеми.* Зважаючи на глобальні виклики сучасності та національні особливості їх прояву в суспільному житті загалом та в туристичній діяльності зокрема, необхідним кроком є продовження роботи над консолідацією зусиль органів влади, провідних фахівців туристичної та дотичних галузей, профільних НГО, закладів вищої освіти, які готують фахівців для сфери туризму, задля сприяння розробці та втіленню конкретних стратегій та планів оперативних дій з відновлення туризму та рекреації у період пандемії та посткоронавірусний період.

*Аналіз останніх досліджень і публікацій.* Основою інформаційного поля з даного питання є низка інтернет-публікацій, виступи фахівців туристичної сфери, представників громадськості, представників медичної і транспортної сфери, викладачів вищих навчальних закладів та інших дотичних до туризму організацій. Значну роль у вивченні питання з регулювання туристичного ринку у світі, відіграють міжнародні організації, які виконують аналітичну оцінку сучасного стану світового туризму, розробляють програми з підтримки туристичної галузі «на плаву», прописують механізми виходу людства з затяжного процесу подолання пандемії.

*Мета статті.* Проаналізувати сучасний стан роботи туристичного ринку України в період пандемії COVID-19, з'ясувати проблеми й сучасні реалії даної ситуації і визначити пріоритетні шляхи виходу з неї. Досягнення даної мети вбачається шляхом об'єднання зусиль всіх зацікавлених та відповідальних сторін, створення та сприяння імплементації необхідних протоколів безпеки для різних видів туристичної діяльності.

*Вклад основного матеріалу дослідження.* Туризм, останніми десятиліттями, представляв собою потужну економічну ланку, яка активно розвивалась у світі, набирала постійних обертів, запроваджувала найкращі інноваційні технології й акумулювала значні фінансові потоки, які для деяких країн були основним джерелом доходу. Український туристичний ринок став відчувати нестабільність у роботі ще у 2014 р., з початком військових дій на сході України. До 2019 року ситуація більш-менш стабілізувалась, хоча зрушилися пріоритети українців щодо міст і країн відпочинку, формуючи усталену тенденцію до виїзного туризму (рис.1).



*Рис. 1 Структура виїзного туристичного потоку, % [4]*

Порівнюючи статистичні дані 2017-2019 рр., можна констатувати факт того, що у структурі виїзного туризму спостерігалось зниження подорожей до країн-сусідок і підвищились кількісні показники туристичних потоків до країн Європи, Азії та інших регіонів світу (рис.2).

Аналізуючи офіційні дані потоків виїзного туризму серед іноземців [2], необхідно акцентувати увагу на тому, що туристи з прикордонних країн у 2018 р. більш активно відвідували Україну в порівнянні з 2019 р. І навпаки, туристи з більш віддалених (не прикордонних) країн світу суттєво активізувались у 2019 р., порівняно з попереднім 2018 р. (рис.3).

Трохи інша ситуація спостерігалась у напрямі розширення або «масштабування» підприємств туристичної сфери. За даними Ліцензійного реєстру суб'єктів турсервісної діяльності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [2], станом на 01 січня 2019 р. було видано 2 737 ліцензій організаціям, які здійснюють туристичну діяльність, що вказує на

зменшення таких операцій у порівнянні з 2018 р. (послугами туроператорів скористалися 3 376,4 тис. туристів) [4]. Така тенденція мала позитивно вплинути на економічну складову України і загалом на імідж країни.

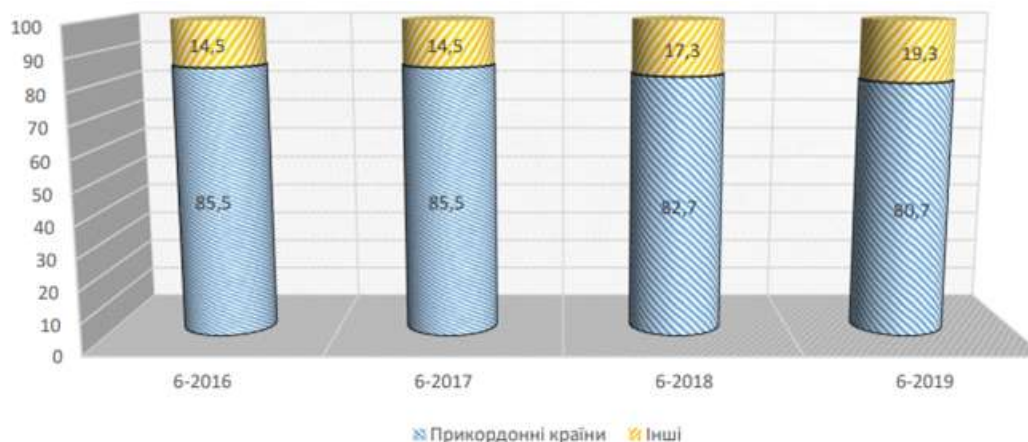


Рис. 2 Структура в'їзного туристичного потоку, % [4]

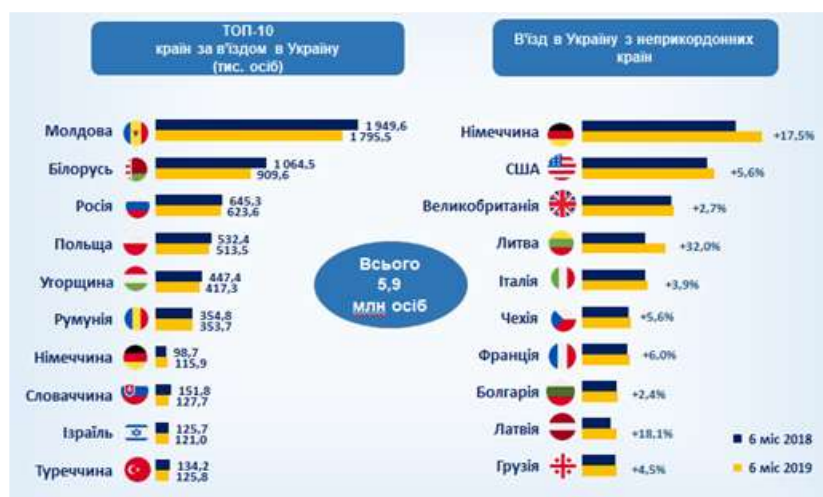


Рис. 3 В'їзд іноземців в Україну [4]

На перспективу, Україна мала всі шанси і надалі підвищувати кількісні показники туристичних подорожей, якби не пандемія COVID-19, яка змінила уявлення про багато речей в житті людини та обумовила «новий» погляд на подальше життя людства, в «нових» умовах.

Сучасні реалії життя в період короно вірусу мають нестабільний характер практично в усіх країнах світу. За оцінкою UNWTO, число тих, хто захворів на COVID-19 (на 3.09.2020 р.) перевищило показник в 23 мільйони осіб. Найбільші показники з кількості заражених мають США (5,63 млн. осіб), Бразилія (3,53 млн. осіб) та Індія (2,97 млн. осіб), що пояснюється кількісними показниками народонаселення та якісними показниками рівня життя в країнах. Зростає останнім часом кількість хворих в країнах Західної Європи. Так, в Німеччині за добу (з 03.09. по 04.09.2020 р.) вірус був виявлений у 2034 чоловік, що є максимальним приростом з моменту активної фази короно вірусу та рекордом з кінця квітня [2].

У Франції, за цей же період (з 03.09. по 04.09.2020 р.), число нових випадків зараження перевищило 4000, що є теж своєрідним рекордом країни за період з травня по вересень. В Італії вперше, з середини травня, за добу було зафіксовано тисячу сімдесят одне нове зараження, що перевищило поріг в 1000 випадків, з моменту послаблення жорстких карантинних обмежень в середині травня.

За даними SARS-CoV-2, тенденція до збільшення приросту підтверджених заражень за цей же період, спостерігається і в Україні (2328 випадків). Даний показник став найбільшим з моменту проникнення інфекції в країну, зазначає Міністерство охорони здоров'я. Загальна кількість інфікованих досягла 102 971 осіб, з них: 2244 померли, 51 735 одужали. Найбільше пацієнтів із

захворюванням COVID-19 - у Львовській області (12 965), Києві (11 507) та Чернівецькій області (8713) [4].

Безумовно, що така тенденція з погіршення загально світової та загальнодержавної картини захворюваності, не сприяє стабільному розвитку туризму. Всесвітня туристська організація прогнозує, що в 2020 році число туристів з усього світу знизиться на третину - з 1,4 до 1 млрд. осіб [5].

Експерт Інституту туризму і дослідження курортів в Північній Європі Ульф Зонтаг (Ulf Sonntag) вважає, що цифри, названі цією організацією, можуть виявитися занадто оптимістичними. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) виходить з того, що кількість туристів у світі в цьому році може скоротитися на 40-70 відсотків [5]. У порівнянні з 2019 роком (1,5 млрд. осіб), в туристичний сезон 2020 року відсоток падіння кількості туристичних потоків становив 58 % і склав 850 млн. осіб. У найближчі роки прогнозується зниження туристичних потоків на 70% (до 1,2 млрд. осіб).

Виникає питання щодо моніторингу й аналізу ситуативних реалій на світовому туристичному ринку та створенню механізму подолання кризової ситуації в період короно вірусу та відновлення туристичних потоків після його закінчення.

На даний момент потрібні стратегічні сценарії і практичні рекомендації виходу людства з даного кризового стану. Всесвітня туристична організація разом з Європейським банком реконструкції і розвитку, в якості рекомендаційного документу, запропонували «Дорожню карту» з відновлення туризму в період короно вірусу, яка була затверджена і анонсована 28.05.2020 р. на офіційному сайті ВТО.

Основними кроками з подолання кризи, викладених у даній Стратегії, є:

1. Забезпечення ліквідності та захищеності робочих місць;
2. Забезпечення безпеки людей під час туристичних подорожей.
3. Відкриття кордонів між країнами та відповідальність за даний крок.
4. Створення нових робочих місць за рахунок інноваційних технологій.
5. Розвиток приватного ефективного партнерства.
6. Гармонізація та координація всіх протоколів на міжнародному рівні.
7. Впровадження нових інновацій як «нової нормальності» [2].

«Дорожня карта з розвитку туризму в Україні» була презентована на державному та регіональному рівнях ще у 2019 році, а в 2020 році до документу доданий ще один розділ, в якому викладені шляхи виходу українського туристичного ринку з кризи. Це комплексний документ, який розбитий на 4 блоки (система якості надання туристичних послуг, статистичні дані, маркетинг туристичних дестинацій, рекомендації з подолання кризи в туристичній сфері країни). До 2030 року планується розробити ще 4 блоки, в яких планується відобразити результати виконання рекомендацій перших блоків та запропонувати шляхи подальшого практичного вирішення проблем розвитку та стабілізації туристичної сфери [2].

На даний момент в Україні криза відбувається і на рівні формування головного департаменту з туризму України. В процесі реформування, був ліквідований департамент туризму, що потягнуло за собою зупинку видачі ліцензій туроператорам і зірок готелям, й досі не сформована структура нової туристичної Агенції, яка б могла активно включитись в реалізацію програми «Дорожньої карти».

Тому сучасний туризм, як в світі, так і в Україні, проходить новий етап свого становлення: від глобального (виїзного) до внутрішнього (регіонального), у вигляді локальних подорожей до місцевих туристичних дестинацій: пам'яток природи, історії, культури, археології, архітектури. Відбувається перехід від моделі «Прийом в'їзних туристів» до моделі «розвиток внутрішнього туризму».

Внаслідок загально соціальних змін відбуваються зміни практично в усіх сферах життєдіяльності людей. Якщо говорити про туризм, то одним з головних напрямів його розвитку є транспортна галузь, яка забезпечувала вимоги туриста, надаючи свої послуги. В сучасних умовах існування туристичної галузі, відбуваються підміни габаритності транспортних засобів: рекомендується використовувати приватні, малогабаритні літаки, приватні автомобілі, відпочинок на островах, які характеризуються меншим скупченням людей на фоні постійного виконання правил поведінки та захисту під час короно вірусу.

Існують і перші сценарії того, кому і в якій послідовності можна буде знову відвідувати туристичні регіони. Спочатку планується дозволять відвідування тим, у кого в туристичних

регіонах є власне житло. Потім туристам, які будуть зупинятися на нічліг, а потім вже тим, хто приїжджає без ночівель.

На німецьких курортах Балтійського і Північного морів власники готелів думають про те, щоб надавати в туристичних цілях лише кожне друге ліжко-місце, щоб не допустити масового скупчення туристів. З Італії надійшла пропозиція ізолювати лежаки на пляжі і столики в ресторанах за допомогою плексигласу - боксів з органічного скла. Чи стануть плексигласові бокси виходом із ситуації - життя покаже. Але, в будь-якому випадку, цей приклад показує, які креативні та інноваційні спроби робляться для того, щоб врятувати туристичну галузь.

*Висновок.* Кордони для туристів відкриються лише в самому кінці покрокового повернення до нормального життя. Для того, щоб це сталося глобально, спочатку повинна з'явитися вакцина проти корона вірусу або розроблено ефективне лікування. Майже в будь-якому суспільстві, у всякому разі в Європі, туризм є частиною нормального життя. І люди будуть дуже раді знову мати можливість подорожувати. В якому обсязі вони зможуть собі це дозволити, залежить від того, наскільки сильно нас торкнеться економічна криза, що є наслідком пандемії корона вірусу. Але в цілому необхідність надолужити згаяне в плані туризму буде дуже висока.

Хоча й складно передбачити, чи будуть люди подорожувати, як раніше, безспірним залишається думка про те, що багато з них зроблять для себе певні висновки. Актуальна дискусія в туристичній сфері вже давно йде про те, як зробити туризм якіснішим. Туристичні компанії і їх партнери в регіонах зараз використовують час для того, щоб зробити свої пропозиції більш екологічними, при наявності необхідного фінансування. Якщо і є шанс, щоб переорієнтувати сферу туризму і змінити туристичний продукт, то зараз найкращий момент для цього. Але відмовимося ми хоча б частково після пандемії коронавірусу від масового туризму, яким ми його знаємо зараз, поки не відомо.

*Список використаних джерел:*

1. Проект рішення дистанційної Всеукраїнської науково-практичної конференції «Український туризм в умовах корона- та посткоронавірусного періоду: антикризові сценарії, міжнародний досвід, кращі практики» (29 травня 2020 р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geo.univ.kiev.ua/uk/vsi-novini.html?start=14>
2. Туризм после пандемии: как коронавирус изменит путешествия. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dw.com/ru/53225995>
3. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=be44a1a7-69b3-4a77-a86a-447499abcd6&tag=Analitika>
4. Косар Н. С. Дослідження розвитку туризму в Україні в умовах кризи / Н. С. Косар, Н. Е. Кузьо // Актуальні проблеми економіки. - 2016. - № 2. - С. 115-125. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape\\_2016\\_2\\_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2016_2_15).
5. Прокопенко Т.П. Развитие туристической галузі в Україні: теоретичні та економічні аспекти. Географія та туризм: Наук. зб. /Ред.кол.: Любіцева О.О.(гол. ред.) та ін. – К.: Альфа-ПІК, 2019. – Вип. 53. – С.16-26

*Список использованных источников:*

1. Проект решения дистанционной Всеукраинской научно-практической конференции «Украинский туризм в условиях корона- и посткоронавирусного периода: антикризисные сценарии, международный опыт, лучшие практики» (29 мая 2020). - [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://geo.univ.kiev.ua/uk/vsi-novini.html?start=14>
2. Туризм после Пандемия: как коронавируса изменит путешествия. - [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www.dw.com/ru/53225995>
3. Министерство экономического развития и торговли Украины [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=be44a1a7-69b3-4a77-a86a-447499abcd6&tag=Analitika>
4. Косарь Н. С. Исследование развития туризма в Украине в условиях кризиса / Н. С. Косарь, Н. Е. Кузе // Актуальные проблемы экономики. - 2016. - № 2. - С. 115-125. - Режим доступа: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape\\_2016\\_2\\_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2016_2_15).
5. Прокопенко Т.П. Развитие туристической отрасли в Украине: теоретические и экономические аспекты. География и туризм: Наук. сб. /Ред.кол.: Любіцева А.А. (гл. Ред.) и др. - М.: Альфа-ПІК, 2019. - Вып. 53. - С.16-26

*References:*

1. A draft decision of the remote All-Ukrainian scientific-practical conference "Ukrainian tourism in the conditions of the corona and post-coronavirus period: anti-crisis scenarios, international experience, best practices" (May 29, 2020). - [Electronic resource]. - Access mode: <http://geo.univ.kiev.ua/uk/vsi-novini.html?start=14>
2. Tourism after the Pandemic: how the coronavirus will change travel. - [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.dw.com/ru/53225995>
3. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine [Electronic resource]. - Access mode: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=be44a1a7-69b3-4a77-a86a-447499abcd6&tag=Analitika>
4. Kosar NS Research of tourism development in Ukraine in the conditions of crisis / NS Kosar, NE Kuze // Actual problems of economics. - 2016. - No. 2. - S. 115-125. - Access mode: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape\\_2016\\_2\\_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2016_2_15).
5. Prokopenko T.P. Development of the tourism industry in Ukraine: theoretical and economic aspects. Geography and Tourism: Science. Sat. / Editors: Lyubitseva A.A. (Ch.Ed.), etc. - M.: Alfa-PIK, 2019. - Issue 53. - S.16-26

Надійшла до редколегії 07.09.2020